

31. 3. 2004

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trendy rozhodování soudů ve věcech svěření dětí do péče jednoho z rodičů (subjektivní zamyšlení)

Je tomu již přes deset let, co jsem poprvé stanula před soudem jako právní zástupkyně jednoho z rodičů, dožadujícího se po rozvodu participace na výchově svého dítěte. Od té doby mi prošly rukama desítky, ba možná i více než stovka takovýchto případů a snad je to chvíle pro zamyšlení se nad tím, kam soudy ve svém způsobu rozhodování postoupily a kam nikoliv.

Je tomu již přes deset let, co jsem poprvé stanula před soudem jako právní zástupkyně jednoho z rodičů, dožadujícího se po rozvodu participace na výchově svého dítěte. Od té doby mi prošly rukama desítky, ba možná i více než stovka takovýchto případů a snad je to chvíle pro zamyšlení se nad tím, kam soudy ve svém způsobu rozhodování postoupily a kam nikoliv.

Nejedná se mi primárně o právní posouzení věci, přestože v průběhu uplynulých let došlo k podstatným změnám v Zákoně o rodině. Na základě své praxe totiž dospívám k závěru, že k podstatným změnám či posunům v náhledech soudů na danou problematiku nepřispěla ani tak změna zákonů, jako změna některých postojů společnosti a společenských zvyklostí. Jako východisko k mému subjektivnímu zamyšlení je nutno zdůraznit dva činitele – jeden praktický a jeden teoreticko-právní. Praktickým činitelem je fakt, že v naprosté převaze poskytují právní zastoupení otcům, kterým děti či dítě nebylo po rozvodu manželství svěřeno do péče. Teoretickým východiskem k mému zamyšlení je moje nezvratné přesvědčení, že oblast rodinného práva a vztah dětí a rodičů je jedním z úhelných „lidských práv“, což se promítá v existenci dvou velkých lidskoprávních úmluv, které se dotýkají rodinného práva, a to jmenovitě Úmluvy o základních lidských právech a svobodách – jmenovitě čl. 8 a čl. 5 Dodatkového protokolu č. 7 a Úmluvy o právech dítěte.

Je stálou skutečností, že přes 90 % dětí je svěřováno soudem po rozvodu do péče matky. Dle obvyklého „standardního“ názoru řady soudců, s nimiž jsem se na dané téma mimo jednání v konkrétních kauzách bavila, je tomu tak proto, že okolo 80 % otců již dopředu rezignuje na možnost žádat svěření dítěte do své péče a ztotožní se s tím, že dítě má být svěřeno do výchovy matce. Hlavní „boj“ se tak svádí o úpravu styku a výši alimentární povinnosti. V případech, kdy otcové žádají o svěření dětí do vlastní výchovy, pak dle názoru týchž soudců rozhodují soudy spravedlivě a na základě provedených důkazů, včetně znaleckých posudků a děti jsou svěřovány do péče „půl na půl“, takže výsledkem je oněch sumárních cca 90 % dětí svěřených do péče matek. Podle mého názoru není situace zdaleka tak jednoznačná. Především se nemohu ztotožnit s často vyslechnutým názorem, že „otcové si za to mohou sami“, a dále dle mého názoru sledování počtu dětí svěřených po rozvodu matkám připomíná poněkud ono přísloví „první vyhrání z kapsy vyhání“ a nesleduje další osudy těchto rozhodnutí.

Právě v této oblasti, oblasti následných rozhodnutí, která mění původní rozhodnutí soudu o výchovném prostředí a šíří styku s druhým rodičem, je dle mého názoru nutno hledat počátek megatrendu, který se začíná stále šířeji uplatňovat. Ano, je pravda, že po rozvodu rodičů bývají děti s takřka železnou pravidelností svěřovány do výchovy matkám. Děje se tak z několika příčin. Především je v české společnosti stále vrcholně neakceptovatelné, aby tomu

bylo jinak. Pakliže dítě není svěřeno matce, počíná okolí matky - a to paradoxně především ženy - hledět na matku jako na sociálně patologickou osobu, protože „jinak by přece děti dostala“. Ani vysvětlování matky, že se s otcem dohodli na jiném, pro ně vhodnějším uspořádání nebývá okolím akceptováno. V případě, že děti jsou svěřeny do péče otcům, matky často změni zaměstnání, bydliště či obojí, aby se vyhnuly společenským tlakům, které svojí podstatou patří spíše do středověku, ale bohužel jsou stále velmi účinné. Tohoto společenského dopadu si jsou otcové povětšinou velmi dobře vědomi a v rozjitřené atmosféře rozvodu hledají jiné formy naplnění svých tužeb účastnit se na výchově svých dětí, jako je například častější styk s dětmi, nabývající někdy až formy kvazistřídové péče. Dalšími aspekty jsou nižší věk dětí při prvním rozhodování o svěřeni dětí do péče a fakt, že to jsou povětšinou muži, kdo odchází ze společných domácností a kdo tedy má po jistou dobu výrazně horší „materiálně-technické zázemí“ pro výchovu dětí. Zde je třeba mít na paměti především bytovou otázku, kde v konjunkci s neexistencí deregulace nájemného v nájemních bytech jsou otcové stavěni do výrazně nevýhodných pozic. Po dosažení rozvodu a prvotní stabilizaci poměrů však začíná na straně otců docházet k „navrácení se k původním cílům“, jejichž - avšak nikoliv pouze jejichž - důsledkem je změna úpravy výchovných poměrů dítěte.

Zcela novým trendem je vstupování dětí samotných do rozhodování o jejich vlastním výchovném prostředí. Ty tam jsou doby, kdy dítěti bylo některým z rodičů sděleno, že „do osmnácti budeš poslouchat, pak si dělej co chceš“, a dítě, patřičně frustrováno, poslušně sklonilo hlavu. Jsou stále častější žádosti především 12-15ti letých dětí, dostavujících se zcela spontánně na OPD či přímo na soud a dožadujících se, že chtějí být s tátou, protože jej znají jen „z návštěv“ a chtějí s ním teď být. I když se v těchto případech většinou jedná o děti v pubertě, dlužno říci, že v poslední době vídám, že i děti 7-10ti leté jsou schopny často říci svůj relevantní názor a s potěšením sledují, že soudy berou tento názor dětí více do úvahy. Zajímavé je, že tato rozhodovací schopnost či vyjádření názoru není vlastní jen pražským či velkoměstským dětem, ale setkala jsem se s ním i v řízeních před odlehlejšími okresními soudy. Je tedy zřejmé, že se jedná o nový celospolečenský kulturní jev, s jehož možností by měly matky počítat zejména tehdy, když setrvávají na svých negativních stanoviscích vůči otcům a prezentují je před dětmi.

Dalším pozoruhodným jevem je vztah otců a dcer, který mám ze svého úhlu pohledu možnost sledovat. Tak, jak klesá počet potomků jednoho muže, jsou dcery stále méně a méně (pokud ještě vůbec) „druhořadým“ produktem, při jehož narození se otcům klepe na rameno a utěšuje se „tak příště“. Ve své praxi neshledávám rozdílů vztahu otců k dcerám a synům a když, tak pouze v tom směru, že otcové jsou dle mých pozorování na dcery daleko více navázáni a daleko více usilují o co nejširší styk s nimi. Psychologické posudky otců pravidelně referují o tom, že vztah dítěte a otce je postaven na bezpodmínečném přijetí dítěte rodičem, a fakt, že dítě je dívka, nehraje ve vztahu žádnou roli, neboť otec respektuje autonomii dcery. Je proto pozoruhodné, že soudy stále vidí jako problém rozdílnost pohlaví rodiče a dítěte a svěřování synů do péče otců jsou v podstatě otevřenější.

Vztah otce a dcery je často rozkrýván při jednáních, kde se otec dožaduje rozšíření styku nad ony dva dny jednou za 14 dní, které jsou dnes již naštěstí většinou vnímány jako zcela nedostatečné. Na obligátní otázku soudu „a co tatínku spolu s dcerou děláte“ jsem již vyslechla nepřeborné množství odpovědí, z nichž vyplývá jedno: otcům nečiní žádný problém zříci se těch „nejchlapštějších“ aktivit, z nichž mne teď napadá snad jen hokej a návštěva fotbalových zápasů, a neustále rozšiřují spektrum činností, které sdílejí se svými dcerami a ke kterým je vedou. Jsou to především počítače a sportovní aktivity, ve kterých nacházejí společné zálibení. Vcelku se jedná o vedení k otevřenému, sebevědomému a aktivnímu způsobu života, tedy vedení ke skutečné mentální emancipaci. To je velmi neočekávaný „vedlejší produkt“ výchovy dívek v Čechách a je předčasné se dohadovat, jaké budou jeho účinky o generaci později.

Je zřejmé, že jsem se ve své úvaze věnovala spíše společenským než právním aspektům svěřování dětí do péče českými soudy. Advokát však nežije ve vzduchoprázdnu a je jeho povinností sledovat společenské změny a interpretaci problematiky, o níž poskytuje právní služby, svým okolím. I to může totiž významně pomoci k předpovězení úspěchu či neúspěchu klienta, jehož názor má právně obhájit.

Výše popsaná situace zdaleka nereprezentuje „klasický“ průběh řízení při rozhodování o svěřeni dítěte do péče

jednoho z rodičů. Ukazuje však, kam se pravděpodobně bude tento okruh otázek řešených soudy ubírat. Je na sociolozích, aby popsali trend zhodnotili ze svého hlediska. Z hlediska právního je možné jej pouze přivítat, neboť ve své podstatě je praktickým naplňováním obou mezinárodních lidskoprávních smluv, které jsou součástí právního řádu České republiky a mají přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy i před Zákonem o rodině.

JUDr. Klára Veselá Samková, advokátka

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)